

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/169/2016
Identifikačné číslo spisu:	4206210189
Dátum vydania rozhodnutia:	14.06.2018
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:4206210189.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Rímskokatolíckej cirkvi - Trnavskej arcidiecézy, so sídlom v Trnave, Hollého 10, zastúpenej splnomocnenkyňou MAPLE & FISH, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Dunajská 15/A, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Viliam Karas, PhD., proti žalovanému Slovenskému pozemkovému fondu, so sídlom v Bratislave, Búdková 36, o vydanie nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 9C/172/2006, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20. apríla 2016 sp. zn. 25Co/459/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 20. apríla 2016 sp. zn. 25Co/459/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Komárno (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 9. marca 2015 č. k. 9C/172/2006-955 I. zastavil konanie o vydanie nehnuteľností identifikovaných ako parcela č. 4769/2 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 6.275 m² a parcela č. 4760/4 - ostatné plochy o výmere 257 m², oboch vedených katastrálnym odborom Okresného úradu Komárno pre obec a katastrálne územie Vrbová nad Váhom ako parcely registra „C“ na LV č. XXX, II. zamietol žalobu požadujúcu vydanie ďalších v nej označených nehnuteľností, ohľadne ktorých bol v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie (žalobe v celom rozsahu vyhovujúci rozsudok zo 17. apríla 2012 č. k. 9C/172/2006-628 v spojení s opravným uznesením z 8. júna 2012 č. k. 9C/172/2006-671) zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie (bližšie por. výrok I. rozsudku Krajského súdu v Nitre - ďalej tiež „odvolací súd“ - z 29. januára 2014 sp. zn. 25Co/215/2012) a III. vyslovil, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. V rozsudku právne odôvodnenom ustanoveniami §§ 2 a 3, § 4 ods. 1 a §§ 5 a 6 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej tiež len „zákon č. 161/ 2005 Z. z.“) uzavrel, že nespornou bola vecná legitímácia na oboch stranách sporu (tzv. aktívna na strane žalobkyne pre jej status právneho subjektu i jej nástupníctvo vo vzťahu ku všetkým nehnuteľnostiam pozemkovoknižne zapísaným ako vlastníctvo útvarov rímskokatolíckej cirkvi dnes sa nachádzajúcich v Maďarsku, tzv. pasívna na strane žalovaného potom preto, že je osobou definovanou za povinnú príslušným ustanovením zákona č. 161/2005 Z. z.) aj

existencia kvalifikovanej výzvy na vydanie nehnuteľností (z 5. septembra 2005) a žalovaný nepreukázal vlastné tvrdenia o zabratí sporných nehnuteľností podľa záborového zákona (č. 215/1919 Sb. z. a n.) a o vyplatení preberacej ceny. Spornou ostala len možnosť vydania nehnuteľností evidovaných v katastri inak ako orná pôda a záhrady a identifikovaných v odôvodnení rozsudku, čo sa týkalo 11 parciel v katastrálnom území Kameničná (?), evidovaných ako zastavané plochy a nádvoría, ďalších 14 parciel v rovnakom katastrálnom území (?), evidovaných ako ostatné plochy a 3 parciel evidovaných ako vodné plochy (všetko parciel registra „C“, z ktorých ohľadne dvoch žalobkyňa žalobu čiastočne vzala späť), resp. aj 5 parciel registra „E“ evidovaných ako ostatné plochy a pretože spôsobilým predmetom vydania podľa zákona č. 161/2005 Z. z. sú len nehnuteľnosti tvoriace poľnohospodársku pôdu (s jej legálnou definíciou podanou v zákone č. 220/2004 Z. z.) a nie poľnohospodársky pôdny fond (ktorý právny názor bol vyslovený aj v rozhodnutí odvolacieho súdu, čiastočne zrušujúcim prvý rozsudok prvoinštančného súdu) a žalobkyňa nepreukázala spochybnenie katastrálneho zápisu druhu pozemkov nespádajúcich do definície poľnohospodárskej pôdy, žaloba v tejto časti nebola dôvodnou.

2. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 20. apríla 2016 sp. zn. 25Co/459/2015 vyššie priblížený rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti zmenil uložením žalovanému povinnosti do 3 dní vydať a žalobkyni navrátiť vlastnícke právo ku všetkým 31 nehnuteľnostiam tvoriacim v čase jeho rozhodovania predmet konania (k 26 parcelám registra „C“ a 5 parcelám registra „E“, vo výroku rozsudku odvolacieho súdu identifikovaným číslom parcely, druhom a výmerou pozemku, údajmi o katastrálnom území, obci, katastrálnom úrade a čísle listu vlastníctva, ako aj o tom, že u parciel registra „C“ ide o parcely evidované na katastrálnej mape a u parciel registra „E“ naopak o parcely evidované na mape určeného operátu). Mal za to, že odvolanie žalobkyne je dôvodným a rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne nesprávny treba zmeniť, nakoľko z výsledkov dokazovania (odvolacím súdom čiastočne zopakovaného a doplneného o aktuálne listy vlastníctva č. XXX, XXX S. XXX) vyplývalo, že všetky žalobkyňou požadované a v minulosti jej právnej predchodkyni odňaté nehnuteľnosti tvorili celok v podobe pôvodnej hospodárskej usadlosti, do ktorého okrem poľnohospodárskej pôdy patrili aj hospodárske budovy a iné stavby (čo potvrdzuje aj obsah prídelových listín, podľa ktorých u prideľovaných parciel nešlo len o role, lúky a pasienky, ale i o cestu, jarok, ochrannú hrádzu, cintorín - pasienok a pod.) a žalobkyňa preukázala (správou Obecného úradu Vrbová nad Váhom a prehľadom skutkového stavu na základe ohliadky v teréne, vypracovanom C.. O. X., žiadnym nevzatým súdom prvej inštancie do úvahy), že v katastri evidovaný stav pri pozemkoch označených ako zastavané plochy a nádvoría, ostatné plochy a vodné plochy nezodpovedá stavu reálnemu a že u žiadnej z požadovaných nehnuteľností neexistuje reálna prekážka vydania (pretože buď ide tiež o poľnohospodársku pôdu, o pôvodné stavby patriace ešte právnej predchodkyni žalobkyne alebo o plochy slúžiace zavlažovaniu a odvodňovaniu či súvisiacemu hospodárskemu využitiu ako prístupové cesty či odstavné plochy), na čom nič nemení ani stav vlastníctva fyzickej osoby odchyľnej od strán sporu (W.. B. N.) k pôvodným hospodárskym budovám ležiacim na troch z požadovaných parciel (keďže predmetom vydania nie sú stavby, ale pozemky, ktorých vlastníkom dotýčný nikdy nebol). Úmyslom zákonodarcu pri prijímaní zákona dopadajúceho na posudzovaný právny vzťah totiž podľa odvolacieho súdu nebolo zúžiť rozsah vydania, ale umožniť uplatnenie reštitučných nárokov cirkví a náboženských spoločností v novej lehote, aby tak mohlo prísť k odstráneniu skoršej disproporcie medzi nárokmi týchto osôb (na jednej strane) a fyzických osôb (na strane druhej).

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu (ako celku) podal dovolanie žalovaný (ďalej tiež „dovolaťel“) s návrhom na zrušenie rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V dovolaní smerujúcom proti zmeňujúcemu rozsudku a prípustnom zo zákona (§ 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“) namietal postihnutím konania inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), ako aj spočítaním rozhodnutia na nesprávnom právnom posúdení veci (odsek c/ ostatného spomenutého ustanovenia). Inou vadou konania s následkom v podobe nesprávneho rozhodnutia vo veci je podľa neho len formálne doplnenie, resp. zopakovanie dokazovania odvolacím súdom, z ktorého navyše záver o spôsobilosti sporných pozemkov byť predmetom vydania vyvodíť nejde. Výjadrenie geodeta C.. X. totiž reálne poľnohospodárske využitie sporných pozemkov nepotvrdzuje, ale je naopak preukazom správnosti v katastri zapísaného druhu pozemkov a takto

vyvrátiť hodnovernosť a záväznosť údajov evidovaných v katastri (§ 70 zákona č. 162/1995 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení) nemôže, čo podobne platí u listov vlastníctva (preukazujúcich opak tvrdeného odvolacím súdom a síce, že žiaden zo sporných pozemkov definíciu poľnohospodárskej pôdy nenapĺňa). Odvolací súd okrem toho pochybil aj nevysvetlením rozporu svojho rozsudku so skorším zrušujúcim rozhodnutím v tejto veci, resp. neobjasnil dôvody ústupu od pomerne kategoricky formulovaného právneho názoru o nemožnosti vydania iných pozemkov než poľnohospodárskej pôdy. Nesprávnosť právneho posúdenia veci potom podľa dovolateľa tkvie predovšetkým v nespôsobilosti sporných pozemkov byť predmetom vydania a navrátenia vlastníctva podľa zákona č. 161/2005 Z. z. Tento zákon totiž taxatívnym spôsobom (vo forme úplného výpočtu) vymedzil nehnuteľnosti, ku ktorým sa vlastnícke právo navracia a ak tieto zadefinoval ako poľnohospodársku pôdu, tou nie sú pozemky evidované v katastri inak ako spôsobom predpokladaným v § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. Aj predmetom úpravy zákona č. 282/1993 Z. z. (o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, ďalej tiež len „zákon č. 282/1993 Z. z.“) ako osobitného predpisu, na ktorý odkazuje i zákon č. 161/2005 Z. z., je podobne ako u všetkých reštitučných predpisov zmiernenie následkov len niektorých majetkových krívd a s prihliadnutím na takýto účel i cieľ reštitučného zákonodarstva je vylúčené, aby skutočnú vôľu zákonodarcu extenzívnym výkladom zákona popieral a účelovo nahrádzal súd. Nesprávnym (v dôsledku nenáležitého gramatického výkladu) je tiež záver odvolacieho súdu o nenavracaní vlastníctva k pozemkom len v prípade ich zastavania stavbami vymenovanými v § 6 písm. b/ zákona č. 161/2005 Z. z., keďže tam uvedené obmedzenie (v časti vety za bodkočiarkou) platí len na pozemky príľahlé k pozemkom zastavaným akoukoľvek stavbou (ktorej charakter tak nerozhoduje). Závery odvolacieho súdu o tom, že účelom využitia všetkých sporných pozemkov je poľnohospodárska výroba alebo činnosti s ňou súvisiace, nemá vôbec oporu vo vykonanom dokazovaní, obdobne ako právny záver, podľa ktorého predmetom vydania má byť všetok majetok odňatý cirkvi (z dôvodov uvedených vyššie priamo odporujúci rozhodnej úprave). Ak by podľa dovolateľa odvolací súd skutočne analyzoval obsah ním zadovážených listov vlastníctva, nemohlo by mu uniknúť, že na jednom z pozemkov bol zriadený cintorín a je tu zákonná prekážka vydania podľa § 6 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z., u ďalších sú iné prekážky vydania podľa § 6 písm. b/ a e/ zákona a napokon dovolaním napadnutý rozsudok je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou súdov v príslušnej oblasti, reprezentovanou rozsudkami trnavských a bratislavských súdov označenými v dovolaní.

4. Žalobkyňa navrhla dovolanie zamietnuť, majúc za to, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vadami mu vytýkanými netrpí. Ani z prvého rozsudku odvolacieho súdu v tejto veci nevyplýva absolútne odmietnutie reštitučného nároku u pozemkov evidovaných v katastri ako zastavané plochy a nádvoría, vodné plochy a ostatné plochy, ale len predčasnosť prvého rozsudku súdu prvej inštancie v takejto časti so zreteľom k nezisteniu, či takéto pozemky nenapĺňajú definíciu niektorého z predmetov vydania podľa § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ zákona č. 161/2005 Z. z., pričom doplneným dokazovaním podľa názoru žalobkyne takáto ich podraditeľnosť pod pojem poľnohospodárska pôda (hoc aj v širšom význame takéhoto pojmu) preukázaná bola. Zásada viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu podľa § 226 O.s.p. platí len pre súd prvého stupňa (dnes inštancie - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo dovolací súd“) a nie aj pre odvolací súd, ktorý si v tejto veci navyše priestor pre zmenu rozsudku súdu prvej inštancie zjednal tým, že v potrebnom rozsahu zopakoval, resp. doplnil dokazovanie; argumentovala tiež žalobkyňa, ktorá na podporu názoru vysloveného v dovolaní napadnutého rozsudku naopak poukázala na viacero rozsudkov rovnakého odvolacieho súdu (Krajského súdu v Nitre), vyslovujúcich právny názor totožný s tým zaujatým v prejednávanej veci, odcitovala podľa nej významné pasáže z dovolaní napadnutého rozsudku a zdôraznila, že pri uzákonení aj možnosti dosiahnutia zmeny zápisu druhu pozemku v katastri (z „iného“ pozemku na poľnohospodársky) aj postupu, ako toto dosiahnuť (odkaz na § 9 ods. 3 zákona č. 220/2004 Z. z.) nemožno pre účely reštitúcií striktne vychádzať len z legálnej definície poľnohospodárskej pôdy.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., dnes už i v znení zákona č. 87/2017 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci až po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom

nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základného princípu C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, ale neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

6. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O. s. p.) proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu na to principiálne oprávnenou osobou (žalovaným ako účastníkom konania - dnes a ďalej len stranou sporu, ktorá v dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu v konaní zaznamenala procesný neúspech), reprezentovanou zamestnankyňou s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa (v čase podania dovolania podľa § 241 ods. 1 vety druhej O. s. p., dnes podľa § 429 ods. 1 a ods. 2 písm. b/ C. s. p.), preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p., časť vety pred bodkočiarkou) predovšetkým z pohľadu prípustnosti dovolania. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je prípustné a treba ho považovať i za dôvodné.

7. Rozhodná právna úprava (platná a účinná v čase začatia dovolacieho konania v tejto veci) umožňovala napadnutie (dovolanim) právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudkom odvolacích súdov upravovali ustanovenia § 237 ods. 1 a § 238 O. s. p.

8. Z ustanovenia § 238 O. s. p. vyplývalo, že dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (odsek 1); rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (odsek 2); resp. tiež rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (odsek 3).

9. U dovolania žalovaného v tejto veci ide práve o prvý z vyššie vymenovaných prípadov, teda o prípad prípustnosti dovolania z dôvodu, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil, tým zo strany v prvej inštancii úspešnej urobil neúspešnú a preto tejto strane procesné právo platné a účinné v rozhodnom čase priznávalo (bez ďalšieho) opravný prostriedok spôsobilý zvrátiť pre ňu neuspokojivý výsledok konania v druhej (inak konečnej) inštancii (prostriedok, ktorý táto v dovolacom konaní nepotrebovala, keďže s výsledkom konania v prvej inštancii - na rozdiel od výsledku odvolacieho konania - spokojná bola).

10. Ako z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. platného a účinného v čase začatia dovolacieho konania v prejednávanej veci, tak aj z ustanovení §§ 439 a 440 C. s. p. platného a účinného v čase rozhodovania dovolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd bol a stále je viazaný rozsahom dovolania i uplatneným dovolacím dôvodom (resp. aj viacerými takýmito dôvodmi). V dovolacích konaniach začatých do 30. júna 2016 vrátane má možnosť obligatórne sa zaoberať len vadami konania uvedenými v § 237 O. s. p. a tiež inými vadami konania, pokiaľ tieto mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Podľa názoru dovolacieho súdu však konanie pred odvolacím súdom žiadnou z tzv. zmätočnosťných väd vymenovaných v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. netrpí a to isté je žiadúce uviesť vo vzťahu k iným vädám konania.

11. Žalovaný síce dovolaním namietal aj existenciu takýchto väd, vidiac ich v len formálnom zopakovaní, resp. doplnení dokazovania odvolacím súdom, vo vyvodení ním z vykonaných dôkazov nenáležitých záverov a v prekvapivom ustúpení ním od právneho názoru vysloveného ním samotným (rovnakým - hoc aj inak obsadeným - odvolacím súdom) v jeho skoršom rozhodnutí (v rozsudku z 29.

januára 2014, majúcom v príslušnej časti povahu zrušujúceho uznesenia); o žiaden prípad inej vady s následkom v podobe nesprávneho rozhodnutia vo veci tu ale nejde.

12. V prípade námietky len formálnym zopakovaním či doplnením dokazovania totiž odvolací súd vykonal príslušné dokazovanie spôsobom predpokladaným ustanoveniami § 213 ods. 3 a 4 a § 129 ods. 1 časti vety pred bodkočiarkou O. s. p. v spojitosti s § 211 ods. 2 rovnakého zákona (v tejto súv. por. najmä časť zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom na č. l. 1020 spisu) a dovolateľ neponúkol nič nasvedčujúce tomu, žeby pri tomto postupe prišlo k akémukoľvek pochybeniu a zároveň ani neuviedol, aký postup odvolacieho súdu by bol podľa neho akceptovateľným (tu rozumej poskytnutie odpovede na otázku, aký postup pri dokazovaní listinami by obstál bez rizika jeho označenia za len formálny).

13. Vыводzovanie záverov z výsledkov vykonaného dokazovania bolo vecou správnosti hodnotenia dôkazov (priznávania puntu preukázanosti, resp. opaku v podobe nepreukázania u jednotlivých dôkazov a nimi podkladaných skutkových záverov), ako aj logickej výstavby argumentácie v odôvodnení súdneho rozhodnutia, tie sú ale principiálne spochybiteľnými len z pohľadu poskytnutia súdom objektívne uspokojivých odpovedí na všetky relevantné otázky alebo absencie takýchto odpovedí (či už čiastočnej alebo úplnej s následkom v podobe nespreskúmateľnosti rozhodnutia, o ktorú tu ale ani v svetle záverov zo stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R/2016, podľa názoru dovolacieho súdu nejde).

14. Rozhodnutie odvolacieho súdu potom navzdory zdanlivému ustúpeniu ním od záverov zo skoršieho rozsudku rovnakého súdu nemožno považovať ani za prekvapivé, pretože skorší rozsudok odvolacieho súdu pripúšťal (po náležitom objasnení primárne súdom prvej inštancie a sekundárne súdom odvolacím) i možnosť podradenia sporných nehnuteľností (pozemkov evidovaných v katastri ako zastavané plochy a nádvorí, vodné plochy a ostatné plochy) pod niektorú z definícií podľa § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ zákona č. 161/2005 Z. z. (rovnako ako možnosť, že sa tak nestane) a následný rozpor medzi rozhodnutiami v prvej a druhej inštancii vyplynul práve z odchylného prístupu oboch nižších súdov k otázke relevancie evidenčných údajov o druhu pozemkov v katastri. Súd prvej inštancie aj odvolací súd sa ale takouto otázkou zaoberali a nech aj pri posudzovaní prítomnosti vyvrátenia zákonnej domnienky hodnovernosti a záväznosti údajov v katastri dospeli k odlišným záverom, odvolaciemu súdu (ako pôvodcovi rozhodnutia napadnutého dovolaním) nešlo vytknúť, žeby jeho rozhodnutie nebolo aj dostatočne odôvodnené, keďže tu bolo zrejmé, akými úvahami sa tento súd zaoberal, keď dospel k odlišnému právnomu záveru ako súd prvej inštancie (čo platí najmä u dvoch listín považovaných odvolacím súdom za ťažiskové, u ktorých odvolací súd tomu prvoinstančnému opodstatnene vytkol len ich formálne zahrnutie do výpočtu dôkazov bez vyporiadania sa s nimi - z pohľadu čo a či vôbec niečo preukazujú - aj pri hodnotení dôkazov).

15. Dovolaciemu súdu následne ostávalo posúdiť správnosť dovolaním napadnutého rozsudku z hľadiska existencie druhého dovolaním uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. či rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Za nesprávne právne posúdenie veci pritom ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu považuje omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo použitím správneho právneho predpisu za stavu jeho nesprávneho výkladu alebo nesprávnej aplikácie (uplatnenia).

16. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľovi treba prisvedčiť v tom, že právny záver odvolacieho súdu o podraditeľnosti všetkých nehnuteľností tvoriacich predmet konania v čase jeho rozhodovania pod úpravu z ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. nejde považovať za správny.

17. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria a/ poľnohospodársku pôdu (odkaz poznámkou č. 2 na zákon č. 220/ 2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a

kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ďalej len „zákon č. 220/2004 Z. z.“), b/ hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej hospodárskej usadlosti, c/ lesný pôdny fond (odkaz poznámkou č. 3 na zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov, po prijatí zákona č. 161/2005 Z. z. a to s účinnosťou od 1. septembra 2005 inak nahradený zákonom č. 326/2005 Z. z.), hospodárske stavby a ostatné stavby súvisiace s ním a d/ podiely spoločnej nehnuteľnosti (odkaz poznámkou č. 4 na zákon č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločnostiach v znení zákona č. 217/2004 Z. z., prvý z nich - podobne ako všetky zákony z rokov 1993 až 1996, teda po dobu 4 rokov po zániku niekdajšej československej federácie a takto aj po zúžení okruhu troch zákonodarných zborov bývalého spoločného štátneho útvaru na jediný orgán so zákonodarnou právomocou - označovaný za zákon Národnej rady Slovenskej republiky).

18. Podľa § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. na účely tohto zákona (a sprostredkované cez už vyššie citovanú poznámku v zákone č. 161/2005 Z. z. tiež na účely takéhoto zákona) sa rozumie poľnohospodárskou pôdou produkčne potenciálna pôda evidovaná v katastri nehnuteľností [odkaz poznámkou č. 1 na zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov] (ďalej len "kataster") ako orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady a trvalé trávne porasty.

19. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 220/2004 Z. z. orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy z vlastného podnetu alebo na žiadosť vlastníka alebo užívateľa rozhodne o zmene druhu pozemku, ak je pochybnosť o tom, či pozemok je, alebo nie je poľnohospodárskou pôdou a podľa odseku 2 písm. b/ rovnakého ustanovenia predmetom rozhodovania podľa odseku 1 sú (o. i.) pozemky, ktoré vplyvom prírodných procesov zmenili vlastnosti a charakter pôdneho profilu tak, že zodpovedajú charakteru poľnohospodárskej pôdy, ale sú v katastri evidované ako ostatná plocha, vodná plocha alebo zastavaná plocha a nádvorie; pri rozhodovaní orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy prihliada na odborné stanovisko pôdnej služby.

20. Účelom zákona č. 161/2005 Z. z. ako v poradí tretieho reštitučného zákona, týkajúceho sa majetku cirkví a náboženských spoločností v podmienkach Slovenskej republiky, podobne ako účelom oboch jeho predchodcov (1. zákona č. 298/1990 Zb. o úprave niektorých majetkových vzťahov rehoľných rádov a kongregácií a arcibiskupstva olomouckého v znení zákona č. 338/1991 Zb. a 2. už dovolaním žalovaného spomínaného zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, tohto v znení zákonov č. 97/2002 Z. z. a 125/2016 Z. z.) je náprava niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam vrátane nižších organizačných zložiek takýchto právnických osôb s vlastnou právnou subjektivitou v období vyznačujúcim sa potláčaním práv nielen týchto osôb.

21. Okrem toho, že prvý z takýchto zákonov a ďalšie dva pristúpili odlišne k zadefinovaniu nimi pokrývaných rozhodných období (prvý ho vymedzil len veľmi všeobecne za pomoci výrazu „v päťdesiatych rokoch“ ako výsek až neskôr uzákonenej doby neslobody, ktorou je podľa § 1 rovnomeného zákona č. 480/1991 Zb. obdobie rokov 1948 až 1989; kým druhý a tretí naopak rozhodné obdobie rozšírili aj na skoršie obdobie od 8. mája 1945, resp. u židovských náboženských obcí už od 2. novembra 1938 a pridali i nový koncový referenčný deň 1. januára 1990), odlišná bola tiež technika reštitúcie aj určenie rozsahu majetku predstavujúceho predmet reštitúcií. U zákona č. 298/1990 Zb. k reštitúcii došlo priamo rozhodnutím zákonodarného zboru (Federálneho zhromaždenia ČSFR) o vyhlásení zákonom vymedzeného nehnuteľného majetku, resp. i hnutel'ného majetku (§ 1 a prílohy 1 až 3 zákona), za vlastníctvo zákonom taktiež výslovne označených oprávnených osôb (takže tu vznik sporu o tom, čo tvorí a čo naopak netvorí predmet reštitúcie, bol až na prípady spornej spolupatričnosti existujúceho hnutel'ného majetku k majetku nehnuteľnému vylúčený). Zákony č. 282/1993 Z. z. a č. 161/2005 Z. z. naopak ustanovili i pre iné reštitúcie zaužívaný postup vydávania majetku a jeho navracania oprávneným osobám na základe reštitučných výziev, najmä ale každý z nich pojal odchylny rozsah majetku majúceho byť navracaného oprávneným osobám.

22. Kým zákon č. 282/1993 Z. z. nepochybne dost' široko zakotvil, že predmetom vrátenia majetku

podľa tohto zákona sú nehnuteľné veci a hnutelné veci s určenými výnimkami (§ 1 ods. 1 a 2 a § 7 zákona) a nad takto ustanovený rámec zdôraznil, že predmetom vrátenia sú aj pozemky, ktoré sú súčasťou lesného pôdneho fondu v národnom parku, pričom s pozemkami sa vydávajú aj hospodárske budovy a ostatné stavby slúžiace lesnej výrobe, nachádzajúce sa v rozhodujúcom období na týchto pozemkoch, bez ohľadu na neskoršiu zmenu ich skutočného využitia (všetko mimo akúkoľvek pochybnosť podraditeľné pod pojem nehnuteľné veci - pozn. najvyššieho súdu); zákon č. 161/2005 Z. z. bol v tomto smere evidentne zdržanlivejší, keď za predmet reštitúcie označil len veci nehnuteľné, taktiež s určenými výnimkami (§ 1 a § 6 zákona) a i u takýchto vecí ešte možnosť navrátenia vlastníctva podmienil splnením určitých ich charakteristík (§ 2 zákona).

23. Neobstoí preto názor odvolacieho súdu, že úmyslom zákonodarcu pri prijatí zákona č. 161/2005 Z. z. nebolo (rozumej v porovnaní so zákonom č. 282/1993 Z. z.) zúžiť rozsah vydania a rozporným s rozhodnou právnou úpravou je tiež ďalší názor, podľa ktorého predmetom vydania má byť všetok majetok odňatý cirkvi v rozhodnom období, najmä v prípade, že tvoril pôvodnú hospodársku usadlosť (úvodný odsek strany 19 rozsudku odvolacieho súdu na č. l. 1042 spisu). Nielenže totiž pre všetky zhora približované a aj pre ostatné reštitučné zákony je (bez ohľadu na vyjadrenie *expressis verbis*) príznačným (pri vymedzovaní rozsahu odstraňovania v minulosti spôsobených majetkových krívd) adjektívum „niektoré“ (ktoré celkom zjavne nejde interpretovať inak ako „nie všetky“), ťažko ale inak než súhlasiť i s tou námietkou z dovolania v prejednávanej veci, podľa ktorej výklad rozhodnej úpravy prijatý odvolacím súdom tu bol v priamom rozpore s jej doslovným znením (*contra legem*) bez toho, aby existovalo uspokojivé vysvetlenie dôvodov pre takýto postup.

24. Odvolaciemu súdu pritom okrem faktického zotretia rozdielov medzi vyššie priblíženým pojmom poľnohospodárska pôda a skorším nepochybne širším, legislatívou však opusteným pojmom poľnohospodársky pôdny fond (definovaným v minulosti v § 2 ods. 1 zákona SNR č. 307/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení tak, že ho tvoria poľnohospodárske pozemky, ktoré sú v katastri nehnuteľností členené na ornú pôdu, chmeľnice, vinice, záhrady, ovocné sady a trvalé trávne porasty a že do poľnohospodárskeho pôdneho fondu patria aj pozemky, ktoré slúžia na zabezpečenie účelu využívania jednotlivých druhov pozemkov) a ďalšieho nerozlišovania medzi paralelne v zákone č. 161/2005 Z. z. používanými pojmami poľnohospodárska pôda a lesný pôdny fond uniklo i to, že ním použitá argumentácia na podporu možnosti vydania aj pozemkov zastavaných stavbami vo vlastníctve tretej osoby, opierajúca sa o stále platnú tuzemskú negáciu rímskoprávnej zásady „*superficies solo cedit*“, podľa ktorej stavby nie sú súčasťou pozemku (tu por. § 120 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) je v skutočnosti zvolenému spôsobu rozhodnutia na neprospech, keď aj § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. v oboch častiach prichádzajúcich tu do úvahy (písmená a/ a b/ ustanovenia) rozlišuje medzi poľnohospodárskou pôdou, teda pozemkami (písmeno a/) a hospodárskymi budovami a inými stavbami patriacimi k pôvodnej hospodárskej usadlosti, čiže stavbami (písmeno b/). Náležitou a najširšou možnou interpretáciou takejto úpravy by tak šlo dospieť nanajvýš k záveru o možnosti vydania len pozemkov reprezentujúcich poľnohospodársku pôdu a stavieb patriacich k pôvodnej hospodárskej usadlosti, v tomto prípade ale bez nimi zastavaných pozemkov, pokiaľ by do definície poľnohospodárskej pôdy nespadali.

25. Ani záver odvolacieho súdu o preukázaní opaku hodnovernosti a záväznosti údajov katastra nehnuteľností o druhu sporných pozemkov podľa dovolacieho súdu nemožno považovať za správny. Bez ohľadu na možnosť polemiky o tom, či uspokojivým dôkazom opaku uvedeného v katastri (vo verejných listinách) môže byť prehľad skutkového stavu na základe ohliadky v teréne vypracovaný geodetom na žiadosť jednej zo sporových strán totiž podľa § 70 ods. 2 vety druhej katastrálneho zákona záväznými nie sú údaje o druhoch pozemkov evidovaných ako parcely registra „E“ (v ktorom prípade by vyvracanie hodnovernosti údajov uvedených v katastri bolo jednoduchšie, u sporných parciel v prejednávanej veci by sa ale nezaobišlo bez ich rozčlenenia na vodné a iné plochy), predovšetkým ale nástrojom riešenia nesúlady medzi údajmi katastra a skutočným stavom, využiteľným aj bez vyvinutia aktivity evidovaného vlastníka nehnuteľností je postup normovaný v ustanovení § 10 zákona č. 220/2004 Z. z. (umožňujúci zmenu „kvalifikácie“ poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodársku aj opačne, pričom za inú než poľnohospodársku pôdu zákon č. 220/2004 Z. z. považuje tiež ostatnú plochu, vodnú

plochu a zastavanú plochu a nádvorie, teda všetky druhy sporných pozemkov z prejednávanej veci) a z ničoho nevyplývalo, žeby takýto postup ktokoľvek inicioval. Prijat' pritom nejde o obavu žalobkyne z jej vyjadrenia k dovolaniu, podľa ktorej účelové zmeny druhov pozemkov zapísaných v katastri by mohli byť na ujmu uplatňovaniu reštitučných nárokov, keďže za rozhodujúci tu treba považovať stav v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 161/2005 Z. z., potažne stav v čase urobenia tzv. reštitučnej výzvy a všetky prípadné zmeny, o ktoré by sa usilovalo v neskoršom čase, by bolo nutné posudzovať cez prizmu dodržania účelu zákona, o ktorý tu ide.

26. Za opísanej situácie potom povahu príslovečnej čerešničky na torte mali opomenutia odvolacieho súdu vyporiadať sa s tým, že na jednom z pozemkov má byť zriadený cintorín (kde samozrejme predmetom dokazovania musí byť čas jeho zriadenia, keďže prekážkou vydania podľa § 6 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z. je len zriadenie po prevode pozemku alebo jeho prechode do vlastníctva štátu a v prejednávanej veci ostalo sporným, či parcela spomínaná v úvode strany 15 rozsudku odvolacieho súdu ako cintorín - pasienok je totožná s parcelou č. 4785 uvádzanou v takomto rozsudku, príslušnom liste vlastníctva i dovolaní žalovaného) a že u iných pozemkov by mali byť iné prekážky vydania podľa písmen b/ a e/ ustanovenia, o ktorom tu je reč.

27. Už uvedené je preto možné zhrnúť tak, že spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z. nie je iná než poľnohospodárska pôda, ktorej legálnu definíciu vo forme taxatívneho (úplného a uzavretého) výpočtu obsahuje ustanovenie § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b/ zákona č. 161/2005 Z. z. sú potom výlučne stavby zodpovedajúce tam uvedeným kritériám (bez pozemkov).

28. Dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu prezentujúci opačný právny názor tak bol (pominúc na tomto mieste pretrvávajúce medzery v skutkových zisteniach) rozhodnutím spočínajúcim na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolaciemu súdu preto neostávalo iné, než takýto rozsudok podľa § 449 ods. 1 a § 450 C. s. p. zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dôvod na postup podľa odseku 2 prvého z ostatných uvádzaných ustanovení tu nebol, keďže nesprávnosť právneho posúdenia sa týkala len rozhodnutia odvolacieho súdu a náprava zrušením len jeho iný než práve uvedený postup vylučuje.

29. O trovách dovolacieho konania dovolací súd nerozhodoval, pretože o nich so zreteľom k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu patrí rozhodnúť odvolaciemu súdu (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.